

Sportherdenking 4 mei 2019, Olympisch Stadion

André Bolhuis

Beste mensen,

Voor mij is dit zoals u wellicht weet, de laatste keer dat ik als voorzitter van NOC*NSF aan deze herdenking mee mag werken.

Het was mij iedere keer een grote eer dat ik dit mocht doen.

Dat is het ook nu weer.

Deze dagen zijn de uitkomsten bekend geworden van het onderzoek dat is gedaan naar hoe deze herdenkingen door de jeugd worden ervaren.

De uitkomsten maken mij optimistisch dat ook de komende generaties voor deze belangrijke herdenkingen zorg zullen blijven dragen.

Een herdenking hoeft voor jongeren geen populair evenement of show te zijn blijkt uit dit onderzoek.

Dit onderzoek, dat in opdracht van het Nationaal Comité 4 en 5 mei is gedaan, laat zien dat kinderen en jongeren de plechtige en waardige sfeer van een herdenking zeer waarderen en die ook verwachten.

Nieuwe vormen van herdenken kunnen heel mooi en indringend zijn, maar jongeren hechten aan traditie.

Herdenken hoort respectvol te zijn, vinden kinderen, en verdriet hoort er ook bij.

Traditionele rituelen, zoals een trompetsignaal, het zingen van het volkslied en vooral de twee minuten stilte, worden door jongeren positief gewaardeerd.

Een andere uitkomst van het onderzoek is ook dat het belangrijk is om de individuele verhalen te blijven vertellen.

Wie herdenken we en wat is hen overkomen?

Om die verhalen te vertellen zijn we vandaag, 4 mei 2019, opnieuw bijeengekomen bij het Olympisch Stadion.

Bij het beeld van Prometheus.

Het beeld dat, het is al vaker vermeld, door het NOC vrijwel direct na de oorlog in het Olympisch Stadion is geplaatst zodat de geest van de afweziggen altijd tussen ons in zou zijn bij alle sportwedstrijden die nog zouden volgen.

Om deze afweziggen bij ons te houden en om er voor te zorgen dat we niet zouden vergeten.

Over één van die afweziggen wil ik u graag vertellen.

Bij NOC*NSF liepen we kort geleden aan tegen het verhaal van wielrenner Henk Boskemper.

Dat kwam zo.

Binnen onze collectie sporterfgoed lag al vanuit de tijd van het Sportmuseum in Lelystad, de collectie C1118 op de plank, van een wielrenner met daarin 23 aansprekende voorwerpen uit de begin veertiger jaren van de vorige eeuw.

Deze collectie viel op vanwege de fraaie kampioenslinten en de goede foto's.

Onze conservator Bernard Hilgers heeft deze collectie al een paar keer gebruikt bij tijdelijke tentoonstellingen.

Dat was in 2016 toen de Giro D'Italia Arnhem aandeed, en laatst nog bij het Sportfilmfestival in Rotterdam.

Bij het voorbereiden van deze collectie over Henk Boskemper, voor het gebruik in Rotterdam stuitte hij op internet op het Digitaal Monument voor de slachtoffers van concentratiekamp Neuengamme.

Dit digitale monument bleek gegevens te bevatten over deze Henk Boskemper.

Laten we terug gaan naar 75 jaar geleden. Eind juni 1944 vonden hier in dit stadion de Nederlandse Kampioenschappen baanwielrennen plaats. Er kwamen duizenden mensen op af.

Bekende profs uit die tijd deden mee.

Zoals Gerrit Schulte en Jan Pronk.

Er waren ook amateurwedstrijden en Henk Boskemper was een van de deelnemers.

Hij reed hier de '50 km eigen kracht'.

Ja, dat hoort u goed, de '50 km eigen kracht'.

Dat was een baandiscipline van de toen nog niet Koninklijke Nederlandse Wielren Unie, de NWU dus.

Bij dit nummer werden 200 ronden gereden op eigen kracht, dus zonder de motoren die de stayers gebruikten bij dit soort afstanden.

Henk Boskemper werd hier op de baan van het Olympisch Stadion op 24 juni 1944, Nederlands kampioen op deze discipline.

Hij was toen 22 jaar en zou niet ouder worden.

Kort na dit kampioenschap werd hij samen met twee kompanen opgepakt bij een trainingsrit van Amsterdam naar Hilversum.

In die tijd mocht je buiten het Olympisch Stadion niet wielrennen.

En daarna ging het snel, veel te snel.

Henk Boskemper werd in Amersfoort vastgezet en daar gevangen gehouden tot 10 september 1944.

Op die dag werd hij vanuit Amersfoort overgebracht naar concentratiekamp Neuengamme bij Hamburg.

Daar waren de omstandigheden zo slecht dat hij op 24 januari 1945 uitgehongerd en vermoedelijk ziek, aan uitputting is overleden.

Hij was nog steeds 22 en dit gebeurde exact maar 7 maanden nadat hij hier op deze plek nog Nederlands kampioen was geworden.

Kamp Neuengamme zat op dat moment zeer vol met gevangenen en de kampleiding liet hen willens en wetens creperen.

Om de bevrijders te misleiden werden grote groepen gevangenen bovendien door de Duitse kampleiding in het voorjaar van 1945 naar enkele passagiersschepen vervoerd die in de buurt lagen. Waaronder de Cap Arcona, en daar aan hun lot overgelaten.

Op 3 mei 1945 zag de Engelse luchtmacht de Cap Arcona aan voor een schip met een Duits troepentransport en bij het bombardement dat volgde, kwamen 7000 gevangenen uit Neunengamme om het leven.

Een dag later, op 4 mei, nu dus 74 jaar terug, werd Neuengamme bevrijd.

Omdat de volledige administratie van Neuengamme was vernietigd, heeft de moeder van Henk, Cor Boskemper - Scherpenisse nog lang hoop gehouden dat haar zoon ooit uit Duistland terug zou komen. Het was ook zo onvoorstelbaar.

Henk was nog zo jong en in zo'n goede conditie dat het onvoorstelbaar leek dat hij binnen nog géén jaar Nederlands Kampioen zou worden, en na te zijn opgepakt in hetzelfde jaar aan uithongering zou overlijden.

Hier op deze plek staan we jaarlijks stil bij de nagedachtenis aan de sporters die vanwege hun afkomst niet meer mee mochten doen en werden afgevoerd naar vernietigingskampen,

Ter nagedachtenis aan de sporters die actief waren in het verzet en die dat niet hebben overleefd,

en ook denken we aan de sporters en sportliefhebbers zoals Henk Boskemper die tijdens trainingen, bij wedstrijden en bij razzia's van het veld en van de tribunes werden gehaald en niet meer terugkwamen.

Door de herinnering aan deze afwezigen levend te houden en telkens weer over hen en de waanzin van de vernietigingskampen te vertellen, houden we deze afwezigen dicht bij ons.

Ik dank u wel.